

Рецензія на книгу Миколи Галіва "Історична ретроспектива постання і розвідки кооперативного руху в Україні та її визначні творці".

Для України, в часи радянського періоду, життя і діяльність українців в діаспорі були закритою сторінкою. І тільки в часи незалежності українці, які перебували за залізною завісою почали відкривати для себе інший бік буття свого народу по той бік залізної завіси, життя українців в діаспорі. До таких праць, які широко і детально розкривають аспекти цього життя належить книжка Миколи Галіва "Історична ретроспектива постання і розвідки кооперативного руху в Україні та її визначні творці". Ця книга, за задумом її автора, мала стати своєрідною ретроспективою кооперативного руху, зокрема і в Україні та історією постання, росту і п'ятдесятирічного розвитку ФКК Самопоміч в Нью-Йорку.

Для того, щоб ця книга мала дійсно історичну вартість, її автор, перш ніж братися за її написання, опрацював дві фундаментальні праці в цьому напрямку: "Історію українського кооперативного руху Іллі Витановича, а також працю видану Світовою Радою Української Кооперації Діаспори, що з'явилась під редакцією Омельяна Плешкевича і Мирослава Семчишина. Також Микола Галів опрацював книгу протоколів із засідань Ради Директорів та загальних річних зборів. З архівних матеріалів автор міг скористатися тільки річними звітами. Значною допомогою при написанні книги стали для автора статті журналу "Новий світ", який виходив в час зародження і розвитку українського кооперативного руху в Нью-Йорку. Також активно допомагав у наданні потрібної інформації натхненник вищезгаданої праці та президент Федеральної Кредитової Кооперативи у Нью-Йорку д-тор Богдан Кекіш.

"Історична ретроспектива постання і розвідки кооперативного руху в Україні та її визначні творці" починається зі Вступу, де автор коротко інформує читачів про мету та обставини написання даної книги. Далі автор у першому розділі, зробивши короткий екскурс у розвиток кооперативного руху у світі, починає від ідеї заснування ФКК "Самопоміч", від втілення її в життя прослідковує всю її історію, роблячи огляди спочатку кількох перших років, а потім, починаючи від п'ятирічного ювілею, підсумовує кожні наступні п'ять років праці, використовуючи, зокрема, звіти ювілейних святкувань. Історична ретроспектива закінчується 2001 роком, ювілейним святкуванням п'ятдесятирічної діяльності ФКК Самопоміч, до якого було й приурочене написання цієї книги.

Прочитавши цю книгу, читачі мають змогу оцінити той величезний труд, який вклали у ФКК Самопоміч її засновники, та збагнути його значення для теперішнього відродження кооперативного руху в Україні. Адже за словами Миколи Галіва, не раз кооперативний рух в Україні був майже одинокою видимою ознакою нашого національного буття. Можливо це і перебільшення

автора, проте аналізуючи сучасну українську економічну ситуацію, та той вклад, який може зробити у її покращення відродження кооперативного руху на наших теренах, можемо замислитись над словами автора.

Адже зародження українського кооперативного руху в Нью-Йорку теж спочатку супроводжувалось значними сумнівами, проте, якби не рішучість і вольовий характер його засновників, хто зна чи досягли б українці за кордоном такого прогресу. Хтось таки мусив зробити перший крок. Одним із таких натхненників став Іларій Ольховський, Олексій Черник, Юліан Ревай, Іларій Ольховський, Роман Раковський, юліан Нанасси, іван рогуцький, Юрій фединський, Богдан Фостяк.

Як зазначає автор: "Сила цих небагатьох ентузіастів кооперативної ідеї, які прагнули створити свою сласну фінансову установу лежала не тільки в їх безмежному ентузіазмі, але також у їх непохитній і сильній вірі, працьовитості і відданості цій ідеї...Ці особливі прикмети у їхній праці забезпечували їм правильний і успішний шлях".

Серед організаторів ФКК Самопоміч постала ідея, щоб організувати кооперативу серед членів Об'єднання українців в Америці "Самопоміч", яка об'єднує всіх українців, незважаючи на їхнє територіальне походження чи партійну приналежність. Окрім того головна мета "Самопоміч" та ідея створення кооперативи збігалися : допомагати українській громаді за кордоном. Отож, 19 травня 1951 року у Нью-Йорку відбулися установчі збори і згідно з усіма американськими урядовими правилами повноправно постала перша українська фінансова установа" Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч".

Перша закладова сума - \$350, на якій постала українська ФКК "Самопоміч" в Нью-Йорку виглядала просто смішною. Проте праця вкладена у цю установу не була даремною, і засновники таки досягли своєї мрії, хоча й багато з них не дочекалося цього щасливого дня, відійшовши у вічність та залишивши своїм нащадкам гідну спадщину. Вже 1958 року українська нью-йоркська кредитівка була зачислена до 30-ти найбільших у той час кредитівок штату Нью-Йорк. А станом на 25 квітня 2001 року у загальному рейтингу американських кредитівок ФКК "Самопоміч" стоїть на четвертому місці. Це неабияке досягнення.

Зрештою завдяки відданій праці спочатку ініціаторів, а згодом засновників і зокрема вибраних членів дирекції кредитівки в Нью-Йорку думка серед української громади змінювалася зі скепсису на прихильність і ентузіазм. Збільшувалась кількість прихильників кредитівок і в інших місцях проживання української діаспори. Колишні кооператори з України, які опинились на Заході - в США, Канаді, Австралії й інших країнах, незалежно від того, в якому куточку землі вони утверджували свій побут життя, докладали всіх можливих зусиль, щоб економічно стати на свої власні ноги. Микола Галів як приклад наводить

колишніх кооперативних діячів у Чикаго, де постала кредитівка "Самопоміч", до речі, майже в той час як і в Нью-Йорку, такі кредитівки поставали і в багатьох інших місцях української діаспори. Звідси висновки автора: "Це вказує на те, що всі кооперативні діячі мали той самий підхід до розв'язки економічно-фінансових питань на нових місцях поселення українців. Це був реально-практичний підхід, який вказував на те, що новоявлені кредитівки мають всі шанси стати серйозним економічно-фінансовим чинником в українській зорганізованій громаді. Так і сталось".

"Самопоміч" у свій час стала однією із найкращих українських діаспорних кредитівок. Вона суттєво допомогла як багатьом українцям зокрема, так і загалом розвитку української культури, фінансуючи чимало культурних проектів. Так коли розпочалося будівництво величавої парафіяльної школи святого Юра, парафія опинилась у скрутній ситуації, бо не могла в американських банках отримати потрібної позики. Тоді саме нью-йоркська кредитівка врятувала ситуацію, позичила 140 тисяч доларів і тим спричинилась до продовження будови школи святого Юра. Також дала позику для купівлі пластової оселі "Вовча тропа". Також ФКК "Самопоміч" підтримувала Студію Мистецького Слова під керівництвом Лідії Крушельницької й Оперний Театр, допомагала різним українським молодіжним організаціям.

Засновники і члени управління "Самопоміч" закликали українських діаспорян приєднуватися до їхньої ініціативи, адже вони добре знали, що багато українців тримають свої гроші у американських банках, які не можуть сприяти українській громаді, так як це робить кредитівка. Адже при збільшенні членства у кредитівки з'являлося більше можливостей допомагати українській громаді. "Держачи тяжко зароблені гроші в американських банках,...з цього не користує українська громада і сам вкладник не має найменшого впливу на політику банку," - заявляв фінансовий референт "Самопоміч" Р.Раковський. Сучасний стан справ ще раз доводить, що членство ФКК "Самопоміч" має великі переваги.

За даними автора книги Миколи Галіва, кредитівка давала життєве безплатне забезпечення в Credit Union National Assotiation (КЮНА) чисельністю 1,000.00 дол. для кожного члена, згодом ставка була піднесена до 2,000.00 дол. Також всі позички, в тому числі і мортгеджі кооператива забезпечує своїм коштом на випадок смерті в сумі 10,000.00 дол. аж до 70-річчя боржника і у випадку повної повної непрацездатності до 60-річчя. Жодна інша банківська установа у США таких пільг не дає. Тому так часто іноземці бажають стати членами кредитівки, але закон не дозволяє. Така додаткова асикурація, до того ще й зовсім безкоштовна є доступна тільки для членів кредитивних кооперативів об'єднаних у КЮНА, членом якої є ФКК "Самопоміч" в Нью-Йорку. Поруч з тим можна завважити, що кредитивні кооперативи в США не є банками, хоч вони виконують майже всі банкові

функції. Метою банку є здобути якнайбільші прибутки. Вкладники банку не мають жодного голосу, ані впливу на господарювання їхніми грошима, вони отримують відсоток від вкладених грошей і це все. Тоді як в кредитовій кооперативі кожен вкладник є одночасним членом і має рівні права на загальних зборах незалежно від того, яку суму грошей має на ощадній книжці. Може бути обраний до дирекції, контрольних органів чи виконувати інші функції в кредитівці. Кредитова кооператива не є ані заробітковим підприємством, ні добродійною установою, але є суспільною установою, яка служить для своїх членів.

Свою життєспроможність Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч" змогла ще раз довести наприкінці 80-их років, коли в американсько-позичкових інституціях розпочався непевний банківський стан. З приводу такої непевності економічного фінансового стану у країні громадяни почали забирати свої ощадні вклади

. В 1988 році було вибрано понад 36 мільярдів доларів, в 1989р. - понад 50 мільярдів, а в 1990р. - 85 мільярдів. Такий стан тривав до 1992 року. І в цій ситуації нью-йоркська кредитівка не тільки не потерпіла, але й не втратила свого прибутку.

Як стверджує автор книги Микола Галів, здобуття Україною незалежності тільки збільшило для ФКК "Самопоміч" поле її діяльності. Організація кооперативного руху - це не є якісь новації принесені із заходу, що є чужими для економіки України. Ні це продовження добрих традицій нашої економіки так раптово обірваних з приходом радянської влади на українські землі. Тож кооперативний рух має підґрунтя для свого розвитку, але наскільки він зможе сприяти нашій економіці залежить від самих українців, від їхньої наполегливої праці. Книга Миколи Галіва - це тільки перший крок, але без цього великого досвіду нашої діаспори ми не змогли б зробити другий.